

INWENTARYZACJA I DIGITALIZACJA SPUŚCIZNY
ADAMA CHODYŃSKIEGO ZE ZBIORÓW
ARCHIWUM DIECEZJALNEGO WE WŁOCŁAWKU
SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROJEKTU

Gromadzenie, przechowywanie, udostępnianie oraz zabezpieczanie poprzez tworzenie cyfrowych kopii polskiego dziedzictwa kulturowego jest powinnością wszystkich organizacji, których celem jest dbałość o zasoby kultury. Idea związana z digitalizacją cennych zbiorów przyświecała Kaliskiemu Towarzystwu Przyjaciół Nauk, które podjęło się w 2018 r. realizacji projektu „Inwentaryzacja i digitalizacja spuścizny Adama Chodyńskiego ze zbiorów Archiwum Diecezjalnego we Włocławku”. Jak do tego doszło?

W czasie prac porządkowych w archiwum ks. dr Zbigniew Gmurczyk¹ natrafił na nieopisane dotychczas i niezinventaryzowane trzy paczki dokumentów obłożone szarym papierem i związane sznurkiem zatytułowane „Materiały Adama Chodyńskiego”, historyka Kalisza i ziemi kaliskiej, który prowadził ożywioną działalność naukową i publicystyczną. Opracował biograficzne portrety zasłużonych osób, historię kościołów i gmachów publicznych, wypowiadał się w kwestiach istotnych nie tylko dla rozwoju miasta, polemizował z różnymi poglądami.

Swoim odkryciem ks. Gmurczyk podzielił się z Anną Tabaką, która w tym czasie przeprowadzała własną kwerendę archiwalną. Kaliska badaczka na łamach „Zeszytów Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”² opublikowała komunikat sygnalizujący zawartość spuścizny oraz podjęcie przez Towarzystwo dyskusji na temat różnych możliwości rozpoczęcia prac nad kolekcją.

Kaliskie Towarzystwo zainteresowało się odkryciem, uzyskało zgodę dysponenta spuścizny po A. Chodyńskim – dyrektora Archiwum Diecezjalnego we Włocławku – na inwentaryzację i digitalizację materiałów. Niestety, mimo bardzo pozytywnej oceny wniosku przygotowanego w tej kwestii i skierowanego do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, nie udało się pozyskać stosownych środków pieniężnych, koniecznych do wykonania tego zadania. Ze względu na wartościowy charakter spuścizny Towarzystwo nie poddało się i złożyło wniosek o dofinansowanie projektu do Urzędu Miasta Kalisza. Tu wniosek został zaakceptowany i można było uruchomić procedury związane z jego realizacją.

Projekt zakładał konieczność aktywnego uczestnictwa osób wykazujących znajomość zasad opracowania dokumentów archiwalnych w zakresie inwentaryzacji oraz metod paginacji, a także obchodzenia się z dokumentami historycznymi. Koordynacji

¹ Dr nauk humanistycznych, historyk Kościoła, dyrektor Archiwum Diecezjalnego we Włocławku, profesor Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

² Anna Tabaka, „Rękopisy i inne dokumenty ze zbiorów Adama Chodyńskiego w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku. Komunikat”, *Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, nr 17 (2017): 322-324.

projektu podjęła się Bogumiła Celer – dr nauk humanistycznych, bibliotekarz, członek zarządu KTPN, kierownik Działu Zbiorów Specjalnych Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu. Opiekunami merytorycznymi zaangażowanymi w realizację zadania byli: prof. dr hab. Krzysztof Walczak – prezes KTPN oraz ks. dr Zbigniew Gmurczyk. Realizacja projektu wymagała zaangażowania dodatkowo dwóch członków KTPN: Marcina Mikołajczyka i Henryki Karolewskiej (bibliotekarzy Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu).

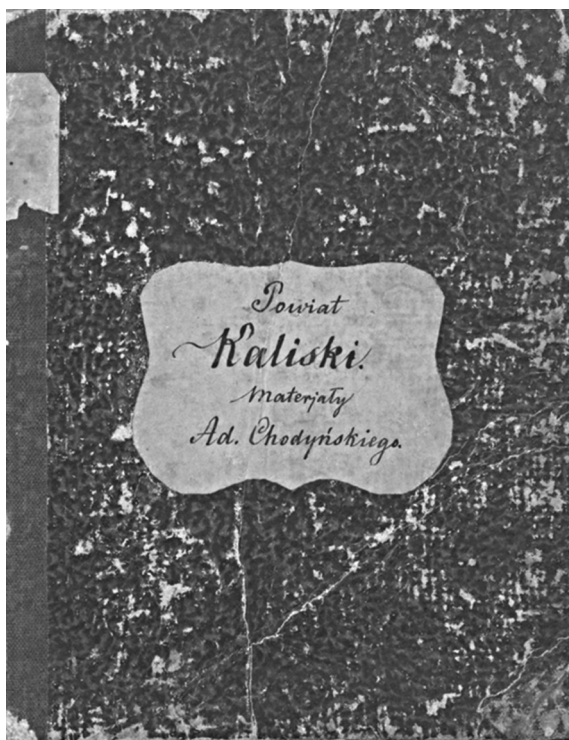
Prace w ramach projektu trwały od 17 IX do 15 XII 2018 r. Po wykonaniu inwentaryzacji w pomieszczeniach Archiwum Diecezjalnego we Włocławku, otrzymane z Urzędu Miasta Kalisza fundusze wykorzystano na sfinansowanie procesu digitalizacji dokumentów. Następnym krokiem w realizacji programu było zaangażowanie osób, które podjęłyby się prac digitalizacyjnych. Skanowanie archiwaliów zostało zlecone sprawdzonej firmie Digital-Center Sp. z o.o., która jest jedną z najbardziej znanych dostawców sprzętu do digitalizacji oraz usług cyfryzacji w Polsce. Pozyskane pieniądze zostały wykorzystane również na zakup odpowiednich bezkwasowych opakowań służących do długoterminowego przechowywania dokumentów.

W rezultacie zinwentaryzowano i zdigitalizowano cenne XIX-wieczne materiały, uzyskując liczbę ponad 16 000 wykonanych skanów. Dokumenty zostały zapisane w formacie TIFF. Zdigitalizowane materiały są dostępne bezpłatnie w Bibliotece Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk zdeponowanej w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu. Materiały udostępniane są wszystkim zainteresowanym dorobkiem historycznym, etnograficznym, literackim A. Chodyńskiego, ze szczególnym uwzględnieniem historyków, regionalistów i nauczycieli.

Mamy nadzieję, że realizacja projektu wpłynęła na wzrost świadomości społecznej w zakresie roli i wartości dziedzictwa kulturowego, jakim jest spuścizna wybitnego kaliskiego historyka. W przyszłości zdigitalizowane materiały będą stwarzały możliwość wydania edycji faksymilowych nieznanych dotąd prac Chodyńskiego. Zdigitalizowane materiały są wykorzystywane podczas zajęć edukacyjnych podejmowanych w Książnicy popularyzujących wśród młodzieży postać Chodyńskiego.

W spuściznie odnajdziemy materiały dotyczące historii kaliskiego teatru, Greków w Kaliszu, zapiski dotyczące kaliskich cmentarzy, interesujący wydaje się być wykaz właścicieli nieruchomości w mieście gubernialnym Kaliszu z 1875 r., odnajdziemy także wspominkowe życiorysy zasłużonych dla Kalisza postaci, a także materiały osobiste Chodyńskiego (legitymację członka Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami, korespondencję m.in. z ks. Sebastianem Martyńskim, z franciszkanami, z mecenasem Hindemithem). Ciekawe są również pojedyncze egzemplarze prasy z XIX i początków XX w., szczególną uwagę zwracają także, wydaje się, unikatowe dokumenty życia społecznego (afisze teatralne z kaliskiego teatru, plakaty, ulotki, kartki z kalendarzy, wizytówki). Jest to interesujący materiał dla historyków, regionalistów, materiał do badań genealogicznych, w spuściznie odnajdziemy wiele informacji na temat życia kulturalnego XIX-wiecznego Kalisza. Sam materiał pozwala nam śledzić metody pracy Chodyńskiego.

Dla bibliotekarzy i badaczy odkrywanie i przeglądanie dotychczas nierozpoznanych materiałów było kolejnym cennym doświadczeniem. Realizatorzy projektu są wdzięczni ks. Zbigniewowi Gmurczykowi za otwartość i sympatię, jaką im okazał. Za to, że umożliwił i ułatwił prace nad spuścizną, mimo ograniczonych godzin otwarcia archiwum.

1794.

ms. Biblioteka oddziałowa państw. p. t. - Gubernia Kaliska

Gubernia Kaliska

pod względem historycznym, geograf., topograf., statyst., archeologii, przemysłu, wsi, rolnictwa, opzren. handlu, hand. wsi, w Gubernii tej znajdują się mapy i plany i widozki - plany

Adama Chodyńskiego.

Tom II. ¹⁷⁹⁴

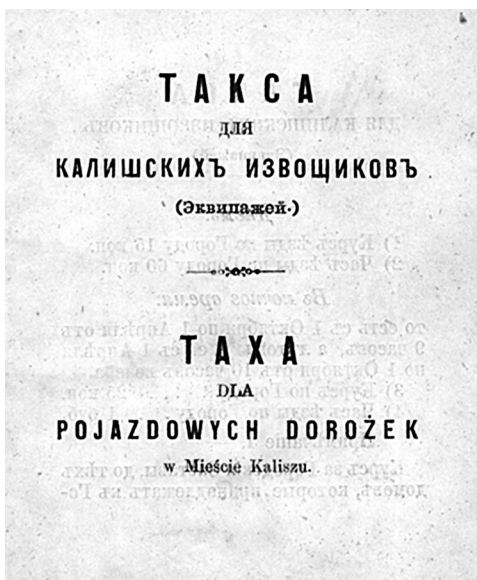
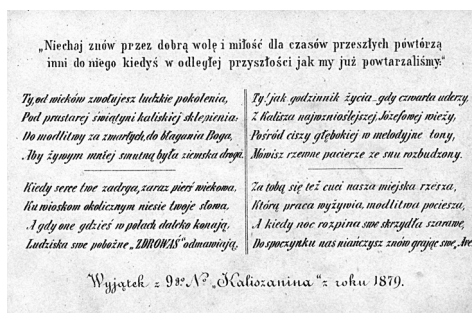
(Powiat Kaliski).

ms. Biblioteka oddziałowa państw. p. t. - Powiat Kaliski i Kalisz

Miasta i wsi. = G. Kalisz, opiszany od r. 190.

1. Kalisz m. Karol. 170. r. 1860, 1820.
2. Kalisz m. Karol. 185. r. 1860, 1817, 1820.
3. Chmiel m. Karol. 113. r. 1860, 1817 i 1820.
4. Szamotuły m. Karol. 170, 1860 i 1820.
5. Koźmierz m. Karol. (pod oddziałem) a także do r. 191. r. 1820.
6. Nowe Miasto m. Karol. 202. r. 1860, 1817 i 1820.
7. Szamotuły m. Karol. (pod oddziałem) a także do r. 220 r. 1820.
8. Opole Lub. - r. 1854 r. 1860, 1820.

Materiały do planowanej przez Chodyńskiego wielotomowej monografii guberni kaliskiej

Dokumenty życia społecznego ze spuścizny Chodyńskiego

Po zakończeniu projektu podjęto działania promocyjne. W marcu 2019 r. odbyła się konferencja prasowa podsumowująca projekt z udziałem wiceprezydenta Kalisza Grzegorza Kulawinka, naczelnika Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta – Grażyny Dziedziak, opiekuna merytorycznego projektu – prof. Krzysztofa Walczaka oraz koordynatorki projektu – dr Bogumiły Celer.

W celu popularyzacji projektu koordynatorka zaprojektowała stronę internetową poświęconą spuściznie oraz popularyzującą zadanie³. Przygotowała także dokumentację filmową realizacji zadania, promującą nie tylko projekt, ale także sylwetkę Chodyńskiego.

³ „Inwentaryzacja i digitalizacja spuścizny Adama Chodyńskiego ze zbiorów Archiwum Diecezjalnego we Włocławku”. Projekt Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk zrealizowany dzięki wsparciu finansowemu Miasta Kalisza, [online] <https://kaliskietowarzystwo.wixsite.com/chodynski> [dostęp: 16 grudnia 2018].

Strona internetowa popularyzująca realizację projektu,
<https://kaliskietowarzystwo.wixsite.com/chodynski>

Zamiarem koordynatorki projektu była także edycja katalogu spuścizny oraz przygotowanie i prezentacja wystawy popularyzującej zdigitalizowane materiały, niestety z uwagi na niewystarczającą ilość środków finansowych zamierzenia te nie mogły być dotychczas zrealizowane. Trwają natomiast prace nad opracowaniem artykułu naukowego podsumowującego projekt.

Realizacja projektu ze środków Urzędu Miasta Kalisza przyczyniła się do ochrony kolekcji, a Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk we współpracy z PBP Książnicą Pedagogiczną im. A. Parczewskiego w Kaliszu ma możliwość udostępniania zbioru szerszemu gronu odbiorców. Materiały, które poddane zostały inwentaryzacji i digitalizacji ze względu na ich wartość merytoryczną i historyczną, na stan zachowania (papier, który ulega zakwaszeniu), a także na osobę, której dotyczą, stanowią cenne dziedzictwo kulturowe i wymagały opieki, uporządkowania, digitalizacji oraz upowszechnienia informacji o nich.

Bogumiła Celer